četrtek 11. novembra 2021

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

RESOLUCIJE

EVROPSKI PARLAMENT

P9_TA(2021)0451

Krepitev demokracije ter svobode in pluralnosti medijev v EU

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 11. novembra 2021 o krepitvi demokracije ter svobode in pluralnosti medijev v EU: zloraba civilnopravnih in kazenskopravnih ukrepov za utišanje novinarjev, nevladnih organizacij in civilne družbe (2021/2036(INI))

(2022/C 205/01)

Evropski parlament,

— ob upoštevanju Pogodbe o Evropski uniji (PEU), zlasti členov 2 in 3, člena 4(3) ter členov 5, 6, 7, in 19,

— ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), zlasti členov 70 in 81, 82 do 114 ter člena 352,

— ob upoštevanju Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Listina), zlasti členov 11, 12, 15, 20, 47, 48 in 54,

— ob upoštevanju Protokola št. 1 o vlogi nacionalnih parlamentov v Evropski uniji in Protokola št. 2 o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti, ki sta priložena k PEU in PDEU,

— ob upoštevanju Uredbe (ES) št. 864/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti (Rim II) ([1]),

— ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (uredba Bruselj I) ([2]),

— ob upoštevanju Direktive (EU) 2019/1937 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2019 o zaščiti oseb, ki prijavijo kršitve prava Unije ([3]),

— ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/692 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2021 o vzpostavitvi programa Državljani, enakost, pravice in vrednote ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1381/2013 Evropskega parlamenta in Sveta in Uredbe Sveta (EU) št. 390/2014 ([4]),

([1]) UL L 199, 31.7.2007, str. 40.
([2]) UL L 351, 20.12.2012, str. 1.
([3]) UL L 305, 26.11.2019, str. 17.
([4]) UL L 156, 5.5.2021, str. 1.

— ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/693 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2021 o uvedbi programa za pravosodje ter o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1382/2013 ([5]),

— ob upoštevanju sodne prakse Sodišča Evropske unije,

— ob upoštevanju sporočila o delovnem programu Komisije za leto 2021 – Vitalna Unija v krhkem svetu (COM(2020)0690),

— ob upoštevanju sporočila Komisije o akcijskem načrtu za evropsko demokracijo (COM(2020)0790),

— ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 5. marca 2020 o Uniji enakosti: strategija za enakost spolov za obdobje 2020–2025 (COM(2020)0152),

— ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 30. septembra 2020 o poročilu o stanju pravne države za leto 2020 – Stanje pravne države v Evropski uniji (COM(2020)0580) in 27 spremljajočih poglavij o pravni državi v posameznih državah članicah (SWD(2020)0300-0326),

— ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 12. novembra 2020 o Uniji enakosti: strategija za enakost LGBTIQ za obdobje 2020–2025 (COM(2020)0698),

— ob upoštevanju priporočila Komisije o zagotavljanju zaščite, varnosti in opolnomočenja novinarjev in drugih medijskih delavcev v Evropski uniji (C/2021/6650),

— ob upoštevanju nadaljnjih ukrepov Komisije po nezakonodajni resoluciji Evropskega parlamenta z dne 3. maja 2018 o pluralnosti in svobodi medijev v Evropski uniji,

— ob upoštevanju poročila Agencije Evropske unije za temeljne pravice o izzivih, s katerimi se srečujejo organizacije civilne družbe s področja človekovih pravic v EU, ki je bilo objavljeno 17. januarja 2018, njenih biltenov o posledicah pandemije covida-19 na temeljne pravice v EU, objavljenih v letu 2020, ter drugih poročil agencije, podatkov in orodij, zlasti v informacijskem sistemu Evropske unije za temeljne pravice,

— ob upoštevanju Splošne deklaracije o človekovih pravicah in zlasti člena 19,

— ob upoštevanju drugih instrumentov OZN za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter priporočil in poročil splošnega rednega pregleda OZN, pa tudi sodne prakse organov OZN za spremljanje pogodb in posebnih postopkov Sveta za človekove pravice,

— ob upoštevanju deklaracije OZN o zagovornikih človekovih pravic z dne 8. marca 1999,

— ob upoštevanju poročila posebne poročevalke OZN za pravico do svobodnega mirnega zbiranja in združevanja o strateških tožbah za onemogočanje udeležbe javnosti in pravicah v zvezi s svobodo zbiranja in združevanja,

— ob upoštevanju Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, Evropske socialne listine, sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice in Evropskega odbora za socialne pravice, konvencij, priporočil, resolucij ter mnenj in poročil Parlamentarne skupščine Sveta Evrope, Sveta ministrov, komisarja za človekove pravice, Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti, usmerjevalnega odbora za boj proti diskriminaciji, raznolikost in vključenost, Beneške komisije ter drugih organov Sveta Evrope,

— ob upoštevanju izjave Sveta Evrope z dne 4. julija 2012 o zaželenosti mednarodnih standardov glede izbiranja najugodnejšega sodišča v zadevah v zvezi s častjo in dobrim imenom, izbiranja najugodnejše države za vložitev tožbe zaradi obrekovanja in za zagotovitev svobode izražanja,

— ob upoštevanju priporočila odbora ministrov Sveta Evrope z dne 13. aprila 2016 o zaščiti novinarstva ter varnosti novinarjev in drugih medijskih akterjev (CM/Rec(2016)4[1]),

([5]) UL L 156, 5.5.2021, str. 21.

četrtek 11. novembra 2021

— ob upoštevanju priporočila Sveta Evrope z dne 28. novembra 2018 o potrebi po večji zaščiti in spodbujanju civilnodružbenega prostora v Evropi (CM/Rec(2018)11),

— ob upoštevanju priporočila Sveta Evrope državam članicam z dne 7. marca 2018 o pluralnosti medijev in preglednosti lastništva nad mediji (CM/Rec(2018)1),

— ob upoštevanju resolucije ministrske konference Sveta Evrope z dne 11. junija 2021 o varnosti novinarjev,

— ob upoštevanju članka komisarke Sveta Evrope za človekove pravice z naslovom Human Rights Comment: Time to take action against SLAPPs (Komentar o človekovih pravicah: čas je za ukrepanje proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnosti), objavljenega dne 27. oktobra 2020,

— ob upoštevanju poročila za leto 2021, ki so ga partnerske organizacije predložile platformi Sveta Evrope za zaščito novinarstva in varnost novinarjev,

— ob upoštevanju priporočil in poročil Urada za demokratične institucije in človekove pravice, predstavnika za svobodo medijev in drugih organov Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi,

— ob upoštevanju študije EU-CITIZEN o strateških tožbah za onemogočanje udeležbe javnosti v EU z dne 29. maja 2020 ([6]),

— ob upoštevanju poziva koalicije nevladnih organizacij k sprejetju direktive proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnosti ([7]),

— ob upoštevanju študije z naslovom The Use of SLAPPs to Silence Journalists, NGOs and Civil Society (Uporaba strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti za utišanje novinarjev, nevladnih organizacij in civilne družbe) iz junija 2021, ki jo je naročil tematski sektor Evropskega parlamenta na zahtevo Odbora za pravne zadeve,

— ob upoštevanju svojega sporočila o evropski dodatni vrednosti mehanizma EU za demokracijo, pravno državo in temeljne pravice z dne 23. aprila 2020,

— ob upoštevanju resolucije z dne 21. maja 2013 o Listini EU: določitev standardov za svobodo medijev v EU ([8]),

— ob upoštevanju resolucije z dne 25. oktobra 2016 s priporočili Komisiji o uvedbi mehanizma EU za demokracijo, pravno državo in temeljne pravice ([9]),

— ob upoštevanju resolucije z dne 19. aprila 2018 o potrebi po oblikovanju instrumenta za evropske vrednote za podporo organizacijam civilne družbe, ki spodbujajo temeljne vrednote v Evropski uniji na lokalni in nacionalni ravni ([10]),

— ob upoštevanju resolucije z dne 19. aprila 2018 o zaščiti preiskovalnih novinarjev v Evropi: primer slovaškega novinarja Jána Kuciaka in Martine Kušnírove ([11]),

— ob upoštevanju resolucije z dne 3. maja 2018 o pluralnosti in svobodi medijev v Evropski uniji ([12]),

([6]) https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp_en.pdf
([7]) https://rsf.org/en/news/rsf-and-60-other-organisations-call-eu-anti-slapp-directive
([8]) UL C 55, 12.2.2016, str. 33.
([9]) UL C 215, 19.6.2018, str. 162.
([10]) UL C 390, 18.11.2019, str. 117.
([11]) UL C 390, 18.11.2019, str. 111.
([12]) UL C 41, 6.2.2020, str. 64.

— ob upoštevanju resolucije z dne 14. novembra 2018 o potrebi po celovitem mehanizmu EU za zaščito demokracije, pravne države in temeljnih pravic ([13]),

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 13. februarja 2019 o nazadovanju na področju pravic žensk in enakosti spolov v EU ([14]),

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 28. marca 2019 o stanju na področju spoštovanja načela pravne države in boja proti korupciji v EU, zlasti na Malti in Slovaškem ([15]),

— ob upoštevanju resolucije z dne 18. decembra 2019 o pravni državi na Malti po nedavnih razkritjih okoliščin umora Daphne Caruana Galizia ([16]),

— ob upoštevanju resolucije z dne 15. januarja 2020 o letnem poročilu o človekovih pravicah in demokraciji v svetu za leto 2018 in politiki Evropske unije na tem področju ([17]),

— ob upoštevanju resolucije z dne 7. oktobra 2020 o uvedbi mehanizma EU za demokracijo, pravno državo in temeljne pravice ([18]),

— ob upoštevanju resolucije z dne 25. novembra 2020 o krepitvi medijske svobode: varstvo novinarjev v Evropi, sovražni govor, dezinformacije in vloga platform ([19]),

— ob upoštevanju resolucije z dne 26. novembra 2020 o razmerah na področju temeljnih pravic v Evropski uniji – letno poročilo za leti 2018–2019 ([20]),

— ob upoštevanju resolucije z dne 17. decembra 2020 o večletnem finančnem okviru 2021–2027, medinstitucionalnem sporazumu, instrumentu EU za okrevanje in uredbi o pravni državi ([21]),

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 11. marca 2021 o razglasitvi EU kot svobodnega območja za osebe LGBTIQ ([22]),

— ob upoštevanju resolucije z dne 25. marca 2021 o uporabi Uredbe (EU, Euratom) 2020/2092, mehanizem pogojevanja s pravno državo ([23]),

— ob upoštevanju resolucije z dne 29. aprila 2021 o umoru Daphne Caruana Galizia in pravni državi na Malti ([24]),

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 19. maja 2021 o učinkih podnebnih sprememb na človekove pravice in vlogi okoljevarstvenikov pri tem vprašanju ([25]),

— ob upoštevanju člena 54 Poslovnika,

— ob upoštevanju skupne razprave Odbora za pravne zadeve in Odbora za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve v skladu s členom 58 Poslovnika,

— ob upoštevanju mnenja Odbora za kulturo in izobraževanje,

— ob upoštevanju poročila Odbora za pravne zadeve in Odbora za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve (A9-0292/2021),

---

([13]) UL C 363, 28.10.2020, str. 45.
([14]) UL C 449, 23.12.2020, str. 102.
([15]) UL C 108, 26.3.2021, str. 107.
([16]) UL C 255, 29.6.2021, str. 22.
([17]) UL C 388, 13.11.2020, str. 100.
([18]) UL C 395, 29.9.2021, str. 2.
([19]) UL C 425, 20.10.2021, str. 28.
([20]) UL C 425, 20.10.2021, str. 107
([21]) UL C 445, 29.10.2021, str. 15.
([22]) Sprejeta besedila, P9_TA(2021)0089.
([23]) Sprejeta besedila, P9_TA(2021)0103.
([24]) Sprejeta besedila, P9_TA(2021)0148.
([25]) Sprejeta besedila, P9_TA(2021)0245.

četrtek 11. novembra 2021

A. ker so pravice do svobode izražanja, obveščenosti in udeležbe javnosti eni od temeljev demokracije; ker je svoboda izražanja nepogrešljiva za uresničevanje načel preglednosti in odgovornosti; ker lahko fizične ali pravne osebe, ki se ukvarjajo z zadevam javnega interesa, javno sodelujejo v različnih oblikah; ker lahko udeležba javnosti vključuje javni nadzor in obveščanje javnosti na spletu in zunaj njega, na primer z novinarskimi sporočili, objavami ali deli, vključno z uredniškimi vsebinami, sporočili, objavami ali deli, ki imajo politično, znanstveno, akademsko ali umetniško naravo, s komentarji ali satiro, tudi kadar med drugim zadevajo osebe, ki so pod kritičnim nadzorom javnosti, v okviru širših interesov pri odprti razpravi o političnih vprašanjih; kjer imajo objave, ki prispevajo k razpravam o vprašanjih javnega ali splošnega interesa, višji prag zaščite; ker so meje sprejemljive kritike širše pri javnih osebah, zlasti politikih in državnih funkcionarjih;

B. ker sta neodvisno, nepristransko, profesionalno in strokovno novinarstvo ter dostop do pluralističnih informacij ključna stebra demokracije; ker so informacije, poročila, mnenja, trditve, argumenti in druga stališča civilne družbe ključni za uspeh vsake demokracije; ker je krčenje prostora za civilno družbo v nekaterih državah postalo vse bolj zaskrbljujoče in lahko negativno vpliva na demokracijo; ker imajo neodvisno in kakovostno novinarstvo ter organizacije civilne družbe ključno vlogo kot varuhi demokracije in pravne države, saj zagotavljajo odgovornost za dezinformacije in napačne informacije ter se borijo proti njim, pa tudi proti tujemu političnemu vmešavanju in manipulacijam;

C. ker so zadnja leta novinarji in medijski akterji v Evropi in tujini zaradi svojega dela vse pogosteje žrtve groženj, fizičnih napadov in umorov, zlasti če se osredotočajo na zlorabo pooblastil, korupcijo, kršitve temeljnih pravic in kriminalne dejavnosti; ker je za učinkovito uresničevanje svobode izražanja potrebna vrsta pozitivnih ukrepov za zaščito novinarjev, vključno z varovanjem njihovega življenja in preiskovanjem umorov, pa tudi učinkovito varovanje njihovih virov; ugotavlja, da te grožnje niso omejene le na nasilje, temveč ustrahovanje novinarjev izhaja tudi iz pravnih, političnih, družbeno-kulturnih in gospodarskih pritiskov;

D. ker je pravica do svobode izražanja temeljna pravica, ki jo je treba uveljavljati skrbno in odgovorno, pri tem pa upoštevati temeljno pravico ljudi, da se dobijo nepristranske informacije, ter spoštovati temeljno pravico do varovanja ugleda ([26]) in zasebnosti; ker morajo imeti v primeru navzkrižja med tema pravicama vse stranke pravico do sodnega varstva, če se spor ne reši sporazumno;

E. ker so strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti pravde ali drugi pravni ukrepi (npr. začasne odredbe, zamrznitev premoženja) zasebnikov in zasebnih subjektov, pa tudi javnih funkcionarjev, javnih organov in subjektov pod javnim nadzorom, ki se vložijo proti enemu ali več posameznikom ali skupinam ter temeljijo na različnih pravnih podlagah večinoma civilnega in kazenskega prava, ter grožnje s takimi dejanji, da bi preprečili preiskovanje kršitev prava Unije in nacionalnega prava, korupcije ali drugih zlorab in poročanje o njih ali da bi drugače ovirali udeležbo javnosti; ker ima ta praksa neposreden škodljiv vpliv na demokratično udeležbo, odpornost družbe in dialog ter je v nasprotju z vrednotami iz člena 2 PEU;

F. ker javna udeležba vključuje preiskovanje vprašanj javnega interesa, razpravljanje ali poročanje o njih ali drugačno obliko opozarjanja nanje, med drugim tudi praks, ki bi lahko ogrozile temeljne pravice in svoboščine, demokracijo, pravno državo ali dobro upravljanje, ter vključevanje v dejavnosti zagovorništva z uveljavljanjem državljanskih svoboščin, kot so svoboda združevanja, mirnega zbiranja, izražanja in obveščanja;

G. ker so žrtve strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti najpogosteje tožene zaradi izražanja kritičnih stališč o vedenju ali obsojanja zlorab zasebnikov in zasebnih subjektov ter javnih funkcionarjev, organov in subjektov pod javnim nadzorom z oblikami izražanja na spletu ali zunaj spleta ali iz maščevanja za udeležbo v kampanjah, sodnih

([26]) Člen 10 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

postopkih, akcijah ali protestih; ker so zahtevki v strateških tožbah navadno brez pravne podlage, očitno neutemeljeni in izkazujejo neravnovesje moči ter to, da tožnik zlorablja pravice ali postopek, saj vlaga pretirane zahtevke v zadevah, v katerih toženec uveljavlja zakonsko zavarovano pravico, in s tem uporablja sodni postopek za drug namen kot za resnično uveljavljanje pravice;

H. ker so po trditvah organizacij civilne družbe, akademikov, odvetnikov in žrtev, ki se ukvarjajo s tem vprašanjem, strateške tožbe vse bolj izpopolnjene in vse učinkovitejše, pri čemer je ena od tehnik vložitev več tožb proti isti osebi za isto zadevo, kar pomeni, da jih mora ena oseba obravnavati sočasno in vzporedno, kar nesorazmerno povečuje stroške; ker strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti pogosto temeljijo na trditvah o žalitvi časti in dobrega imena ter pisnem in ustnem obrekovanju, ki so v večini držav članic še vedno opredeljeni kot kazniva dejanja, in ker se žrtve teh tožb spopadajo s kazensko ovadbo in še tožbo na podlagi civilne odgovornosti, ki domnevno izhaja iz istega ravnanja; ker strateške tožbe pogosto kršijo pravico žrtev do obrambe, ki jo priznava Listina, kar lahko vpliva tudi na njihovo pravico do poštenega sojenja in domnevo nedolžnosti;

I. ker zaradi nedoslednega in necelovitega pravnega in sodnega pristopa v Uniji nista mogoča hitro prepoznavanje in učinkovito obravnavanje strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti; ker je raven zaščite pred strateškimi tožbami v državah članicah še vedno zelo razdrobljena, kar zmanjšuje pravno varnost in pravico žrtev teh tožb do učinkovitega mehanizma za popravo stanja; ker je eden glavnih izzivov pri pripravi zakonodaje proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnosti vprašanje, kako obravnavati zlorabe, brez posegati v možnost, da tožniki uveljavljajo pravice, ki jih imajo na podlagi ustav držav članic, in njihove obveznosti v skladu z Listino EU o temeljnih pravicah in Evropsko konvencijo o človekovih pravicah;

J. ker dokazi kažejo, da postajajo strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti vse bolj razširjena praksa, kar dokazujejo številni primeri po vsej Uniji, kot je zastrašujoč primer preiskovalne novinarke Daphne Caruana Galizia, ki se je 16. oktobra 2017, na dan, ko se je zgodil njen obsojanja vreden umor, domnevno soočala s 47 civilnimi tožbami in kazenskimi obtožbami v različnih jurisdikcijah zaradi kaznivih dejanj zoper čast in dobro ime (ki so privedle do zamrznitve njenega premoženja), njeni dediči pa se še vedno soočajo s civilnimi tožbami; ker drugi zaskrbljujoči primeri, ki ponazarjajo to prakso, naperjeni proti neodvisnim novinarjem in medijem, vključujejo primer Realtid Media, ki so jim večkrat grozili s tožbo v drugi jurisdikciji, kot je bila tista domnevnega poročanja, in primer dnevnika Gazeta Wyborcza, ki ga še vedno redno toži več javnih subjektov in uradnikov;

K. ker strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti pogosto uporabljajo javni organi ali njihovi posredniki, kot so medijske hiše in nevladne organizacije, ki jih financira država, ali podjetja v državni lasti;

L. ker je lahko vlaganje strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti orodje za zmanjšanje pluralizma medijev na sistemski ravni, saj zastrašujoče vpliva na neodvisne medije; ker se strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti zavestno sprožijo z namenom, da bodo drage, dolgotrajne in zapletene za obtožence ter za ustrahovanje ter finančno in psihološko izčrpavanje njihovih tarč; ker strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti ne vplivajo škodljivo le na žrtve, ampak tudi na njihove družine in na širšo udeležbo javnosti;

M. ker sklicevanje na žrtve in tarče teh tožb zajema novinarje, založnike in medijske organizacije, akademike, nevladne organizacije, civilno družbo in druge akterje, ki se udeležujejo javne razprave, na primer tiste, ki se ukvarjajo s človekovimi pravicami in okoljskimi vprašanji;

N. ker so strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti v Uniji pogosto čezmejne narave, kar povzroča zamude pri poročanju in nepopolne informacije, kot je razvidno iz številnih primerov, pogosto povezanih s človekovimi pravicami in varstvom okolja, finančnimi goljufijami in/ali korupcijo, pri katerih gre za jasen poskus zavlačevanja objave informacij z ustavitvijo ali diskreditacijo dela posameznih novinarjev in subjektov, ki se ukvarjajo z založništvom, zaradi česar so državljani prikrajšani za pravico do obveščenosti, kar vpliva na pluralnost, svobodo in raznolikost medijev; ker lahko strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti proti javnim nadzornikom v Uniji vložijo tudi akterji iz tretjih držav in pred sodišči v tretjih državah ali grozijo s takšnimi tožbami;

O. ker se nacionalne strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti vse pogosteje uporabljajo za omejevanje svobode govora in pravice do obveščenosti, kar ima zastrašujoč učinek za žrtve teh tožb, saj temelji na psihološkem in finančnem izčrpavanju tistih, ki so njihove tarče, da bi jih prisilili v opustitev razkrivanja vprašanj javnega interesa;

P. ker se je zato, ker v nobeni državi članici ni neposredne zakonodaje o strateških tožbah za onemogočanje udeležbe javnosti in ker so v tem okviru nacionalne določbe o žalitvi časti in dobrega imena pogosto dvoumne in široke, pa tudi zaradi ostrih kazni, med drugim kazenskopravnih, bistveno povečalo število takšnih nepoštenih tožb in s tem ustrahovanje njihovih tarč;

Q. ker je kriminalizacija novinarjev zaradi njihovega dela še posebej resno vprašanje; ker kaznivo dejanje zoper čast in dobro ime še vedno obstaja v zakonodajah 23 držav članic kljub večkratnim pozivom OZN, Sveta Evrope, OVSE in uglednih nevladnih organizacij, kot so Index on Censorship, Mednarodni inštitut za tisk in Odbor za zaščito novinarjev, naj se odpravi;

R. ker so ukrepi mehkega prava dobrodošli dopolnilni ukrepi, ki spremljajo zakonodajni predlog in revizijo nekaterih veljavnega zakonov mednarodnega zasebnega prava, vendar sami po sebi ne zagotavljajo popolnega sodnega varstva;

S. ker ima ozaveščanje o strateških tožbah za onemogočanje udeležbe javnosti ključno vlogo pri ozaveščanju javnosti in pravnih strokovnjakov, zlasti sodnikov in odvetnikov, o tem vprašanju;

T. ker strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti, ki jih vložijo javni uslužbenci, javni organi ali subjekti pod javnim nadzorom, kot so podjetja v državni lasti, postanejo orodje za izvajanje politične moči, škoda žrtvam teh tožb pa je lahko še večja;

Učinki na temeljne pravice in pravno državo

1. poudarja, da so strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti nadležen neposredni napad na izvrševanje temeljnih pravic in svoboščin, katerega cilj je utišati raznolikost kritičnega javnega razmišljanja in mnenja, tudi prek novinarske samocenzure; poudarja, da so temeljne pravice in demokracija povezane s spoštovanjem pravne države ter da spodkopavanje svobode medijev in javnega demokratičnega udejstvovanja, vključno s svobodo izražanja in obveščanja, zbiranja in združevanja, ogroža vrednote Unije iz člena 2 PEU; meni, da so strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti zlasti zaskrbljujoče, če se financirajo neposredno ali posredno iz državnega proračuna in so združene z drugimi posrednimi in neposrednimi državnimi ukrepi proti neodvisnim medijem, neodvisnemu novinarstvu in civilni družbi; pozdravlja dejstvo, da poročilo Komisije o pravni državi za leto 2020 v oceno svobode in pluralnosti medijev po vsej Uniji vključuje strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti, ter opozarja na konkretne ukrepe in dobro prakso v boju proti njim; poziva, naj letna poročila v prihodnje vključujejo temeljito oceno pravnega okolja za medije, zlasti preiskovalnega novinarstva, in podrobneje obravnavajo izzive, ki vplivajo na novinarje in civilno družbo, in zastrašujoč učinek, ki ga lahko imajo strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti na te akterje; poudarja, da strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti ogrožajo svobodne in pluralne medije; poziva Komisijo, naj izda tudi priporočila za posamezne države in oceni njihov napredek, med drugim glede vprašanj, ki zadevajo stanje svobode medijev v državah članicah;

2. izraža zaskrbljenost zaradi krčenja prostora za organizacije civilne družbe in groženj novinarjem, ki poročajo o pomembnih zadevah v javnem interesu in so kritični do vidnih članov družbe, ter zaradi vse pogostejše uporabe strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti kot načina za utišanje in ustrahovanje žrtev; spodbuja države članice, naj medijsko pismenost in kritično razmišljanje vključijo v nacionalne učne načrte in v zvezi s tem tesno sodelujejo z novinarji na vseh ravneh družbe, zlasti z mladimi in tistimi, ki so dovzetni za napačne informacije, dezinformacije in manipulacije; pozdravlja uvedbo novih ukrepov za izboljšanje medijske svobode, kakovostnega novinarstva in medijske pismenosti v okviru medsektorskega sklopa programa Ustvarjalna Evropa;

3. opozarja, da pozitivna obveznost držav članic, da olajšajo uresničevanje pravice do svobode izražanja, mirnega zbiranja in združevanja, vključuje dolžnost vzpostavitve in vzdrževanja ugodnega okolja za udeležbo javnosti in javne nadzornike; poudarja, kako pomembno je, da vsi akterji, ki sodelujejo pri udeležbi javnosti, delujejo svobodno in brez strahu, da bi lahko postali žrtve groženj, ustrahovanja ali nasilja; poudarja, da morajo države članice novinarjem zagotoviti tudi pravico do zaščite njihovih virov;

Učinki na notranji trg

4. poudarja, da ima udeležba javnosti pomembno vlogo tudi pri pravilnem delovanju notranjega trga ter pri izvrševanju zakonodaje in politik Unije, saj se javnost ravno prek te udeležbe pogosto seznani s kršitvami prava Unije, vključno s kršitvami temeljnih pravic, korupcijo in drugimi oblikami zlorab, ki ogrožajo pravilno delovanje notranjega trga; poudarja, da so zaščitni ukrepi proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnosti bistveni za odzivanje na tveganja, ki jih te zlorabe pomenijo za izvrševanje prava in politik EU;

5. poudarja, da uporaba strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti negativno vpliva na posameznike in organizacije, ki se javno udejstvujejo in so ranljivi za takšne tožbe, pri uživanju svoboščin notranjega trga, saj jih lahko neenaka raven zaščite proti tem tožbam v državah članicah odvrača od samozavestnega delovanja po vsej Uniji; poleg tega poudarja, da so strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti ali grožnja s temi tožbami v nasprotju z dejanskim uživanjem svobode ustanavljanja in prostega pretoka storitev, saj imajo zastrašujoč učinek predvsem na novinarje, ki bi se lahko samocenzurirali, namesto da bi poročali o vprašanjih javnega interesa, ki se pojavljajo v drugih državah članicah, saj bi s tem tvegali, da se proti njim vložijo strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti v drugačnih in neznanih pravnih sistemih;

6. opozarja, da sta medijski pluralizem in raznolikost ogrožena, če tožniki z izbiranjem najugodnejše države za vložitev tožbe zaradi obrekovanja namerno grozijo z nesorazmernimi zahtevki in s tem ogrožajo sam obstoj malih medijskih ponudnikov;

7. v zvezi s tem meni, da bi varstvo pred strateškimi tožbami za onemogočanje udeležbe javnosti bistveno prispevalo k dobremu delovanju notranjega trga, in sicer s prispevanjem k izvrševanju prava Unije in ohranitvijo učinkovitega delovanja nacionalnih pravosodnih sistemov ter skupnega prostora pravosodnega sodelovanja;

Učinki na pravosodne sisteme

8. poudarja, da strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti resno ovirajo pravico do učinkovitega dostopa do pravnega varstva za žrtve teh tožb, s tem pa ovirajo tudi upoštevanje načela pravne države, vendar pa predstavljajo tudi zlorabo pravosodja in pravnih okvirov držav članic, predvsem z oviranjem uspešnega reševanja trajnih skupnih izzivov, opisanih v pregledu stanja na področju pravosodja, kot so trajanje postopkov in kakovost pravosodnih sistemov ter upravljanje števila obravnavanih primerov in sodni zaostanki; opozarja, da se v pravilno delujočem in neodvisnem pravosodnem sistemu sodbe izrekajo brez nepotrebnega odlašanja, pravosodni viri pa se upravljajo karseda učinkovito, to pa je mogoče le, ko sodniki in sodni organi svoje naloge opravljajo popolnoma neodvisno in nepristransko ter niso obremenjeni z obravnavo zahtevkov brez podlage, ki bodo pozneje zavrnjeni, ker gre za zlorabe in niso utemeljeni; meni, da bi lahko zgodnja zavrnitev strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti temeljila na objektivnih merilih, kot so število in narava vloženih tožb tožnika, izbira sodišča, ki je začelo postopek, in prava, ki se uporablja v zadevi, ali očitno neravnovesje moči med tožnikom in obdolžencem; zato poudarja, da strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti močno ovirajo učinkovit dostop do sodnega varstva, kar bi lahko ogrozilo pravico do poštenega sojenja;

9. poudarja, da je neodvisnost sodstva sestavni del sodnega odločanja in zahteva, ki izhaja iz načela učinkovitega pravnega varstva iz člena 19 PEU; je zaskrbljen zaradi prizadevanj vlad nekaterih držav članic, da bi oslabile delitev oblasti in neodvisnost sodstva ter uporabile strateške sodbe za onemogočanje udeležbe javnosti za utišanje kritičnih glasov;

10. poudarja, da so neodvisnost, kakovost in učinkovitost nacionalnih pravosodnih sistemov odločilnega pomena za učinkovito pravosodje; opozarja, da lahko razpoložljivost pravne pomoči in višina sodnih taks precej vplivata na dostop do pravnega varstva; poudarja, da ima Listina enako pravno veljavo kot Pogodbi; ugotavlja, da sodni organi držav članic v skladu s smernicami Sodišča Evropske unije Listino uporabljajo le pri izvajanju pravnih aktov Unije, vendar je za spodbujanje skupne pravne in pravosodne kulture ter kulture pravne države pomembno, da se pravice iz Listine vedno upoštevajo;

Sovražni govor

11. poudarja, da so v zadnjih letih sovražni govor in diskriminacija v spletnih in drugih medijih ter kibernetsko nasilje proti novinarjem, nevladnim organizacijam, akademikom, zagovornikom pravic in drugim akterjem iz civilne družbe, vključno s tistimi, ki zagovarjajo pravice LGBTIQ, enakosti spolov, vere ali prepričanja, vse bolj razširjeni, zaradi česar so

ogrožene svoboda medijev, svoboda izražanja, obveščanja in zbiranja ter javna varnost; opozarja, da lahko sovražni govor na spletu spodbudi nasilje v resničnem svetu; opozarja, da je treba promovirati kodeks ravnanja Komisije za boj proti nezakonitemu sovražnemu govoru na spletu; poudarja, da se novinarke pri vprašanjih, povezanih z vsebino, soočajo z enakimi pritiski kot njihovi kolegi, vendar so pogosteje žrtve spolnega nasilja in nadlegovanja;

12. poudarja pomen skupnih evropskih standardov in usklajenega pristopa pri obravnavanju sovražnega govora, zlasti v spletnem okolju;

Sedanje stanje v Uniji

13. poudarja, da so strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti pogosto neutemeljene, neresnične ali temeljijo na pretiranih zahtevkih, pri katerih gre pogosto za zlorabe, in se ne vlagajo za doseganje ugodnega sodnega izida, temveč za ustrahovanje, poklicno diskreditacijo, nadlegovanje in izčrpavanje njihovih tarč, za psihološki pritisk nanje ali za izčrpanje njihovih finančnih sredstev, s končnim ciljem izsiljevanja in prisile v molk že s samim sodnim postopkom; poudarja, da strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti ne povzročajo le finančnega bremena, ampak imajo tudi hude psihološke posledice za obdolžence in njihove družinske člane, kar še poslabša dejstvo, da se lahko te nepoštene tožbe ob smrti obdolženca prenesejo nanje; poudarja, da zastrašujoči učinek strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti pogosto privede do samocenzure in zmanjšanja udeležbe v demokratičnem življenju, obenem pa odvrača tudi druge od poročanja o podobnih vprašanjih, vstopanja v te poklice ali ukvarjanja s podobnimi dejavnostmi;

14. poudarja, da stranke v postopku, ki se poslužujejo strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti, izkoriščajo in zlorabljajo zakone o varovanju časti in dobrega imena, civilne tožbe zaradi obrekovanja, varstva dobrega imena ali pravic intelektualne lastnine, kot so avtorske pravice; vendar ugotavlja, da se za utišanje javnosti zlorabljajo tudi različni drugi instrumenti, kot so sankcije na področju delovnih razmerij (odpoved), kazenske obtožbe zaradi davčnih goljufij, postopki davčnega nadzora in določbe o varstvu podatkov;

15. obžaluje, da včasih novinarji s svojim življenjem plačajo za to, da opravljajo svoje delo in varujejo našo demokracijo;

16. poudarja, da je neravnovesje med tožnikom in obdolžencem, zlasti v smislu finančnih virov, in nepredvidljivo veliki odškodninski zahtevki v zadevah, kot je obrekovanje, skupna značilnost vseh strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti;

17. v zvezi s tem poudarja, da nobena država članica nima zakonodaje o minimalnih ukrepih, ki bi ščitili ljudi pred strateškimi tožbami za onemogočanje udeležbe javnosti ter zagotavljali spoštovanje njihovih temeljnih pravic v jurisdikcijah vseh držav članic; poudarja, da je neodvisnost sodstva bistvena, da se članom vlad, javnim subjektom in organom prepreči, da bi strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti vložili proti ljudem in organizacijam, ki legitimno sodelujejo v javni razpravi; v zvezi s tem ugotavlja, da so potrebni konkretni ukrepi za ustvarjanje in ohranjanje varnega okolja za novinarje in medijske delavce; poziva države članice, naj zagotovijo pluralnost medijev in preglednost njihovega lastništva; poziva Komisijo in države članice, naj v svojem prihodnjem zakonu o svobodi medijev pripravijo ambiciozen, trden in popoln pravni okvir; priznava, da je digitalni prehod korenito spremenil medijsko okolje; poziva vse države članice, naj hitro začnejo izvajati vse določbe Direktive 2010/13/EU o usklajevanju nekaterih zakonov in drugih predpisov držav članic o opravljanju avdiovizualnih medijskih storitev (direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah) ([27]), kot je bila spremenjena leta 2018; pozdravlja ustanovitev skupine evropskih regulatorjev za avdiovizualne medijske storitve (ERGA) in spodbuja sodelovanje med regulativnimi organi za avdiovizualno področje na notranjem trgu, pa tudi z drugimi regulativnimi organi, ki so pomembni za spletne novičarske dejavnosti;

18. se zaveda, da trenutno žrtvam ali potencialnim žrtvam strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti finančno in psihološko pomagajo le drugi sodelavci, ki so bili soočeni s podobnimi tožbami ali so seznanjeni z naravo in potekom tovrstnih tožb, da bi lahko razumeli in potencialno celo izpodbijali tožbo; kljub temu meni, da je takšna pomoč sicer hvalevredna, vendar ne zadostuje in da je treba sprejeti nadaljnje ukrepe;

([27]) UL L 95, 15.4.2010, str. 1.

19. pozdravlja pomembno in koristno delo civilne družbe pri ozaveščanju o škodljivih učinkih strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti ter podporo, ki jo civilna družba daje žrtvam in potencialnim tarčam tovrstnih tožb;

20. je zaskrbljen, ker je pandemija covida-19 vplivala na celoten medijski sektor, zlasti zaradi zmanjšanja prihodkov in slabših delovnih pogojev novinarjev, kar bi lahko povečalo njihovo ranljivost za tovrstne strateške tožbe; svari, da vlade izkoriščajo izredne razmere zaradi koronavirusa kot izgovor za omejevanje svobode izražanja;

Strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti na svetovni ravni

21. obžaluje, da doslej še nobena država članica ni sprejela ciljno usmerjene zakonodaje za zaščito pred strateškimi tožbami za onemogočanje udeležbe javnosti; ugotavlja pa, da je zakonodaja proti strateškim tožbam še posebej dobro razvita v nekaterih zveznih državah Združenih držav Amerike, v Avstraliji in Kanadi; spodbuja Komisijo, naj analizira dobro prakso proti tovrstnim strateškim tožbam, ki se trenutno uporabljajo zunaj EU in bi lahko bile dragocen navdih za zakonodajne in nezakonodajne ukrepe Unije na tem področju; poudarja, da mora Unija uporabiti skupen pristop in se zavezati k sprejetju najambicioznejše zakonodaje in dobre prakse, ki se trenutno uporablja, da bi odvračali od uporabe teh tožb v Uniji;

Potreba po zakonodajnem ukrepanju

22. soglaša s številnimi organizacijami civilne družbe, akademiki, pravosodnimi delavci in žrtvami, ki opozarjajo na potrebo po zakonodajnem ukrepanju proti vse večji problematiki strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti; zato nujno poziva, naj se uredbi Bruselj I in Rim II spremenita tako, da bi preprečili izbiranje najugodnejše države za vložitev tožbe zaradi obrekovanja in izbiranje najugodnejšega sodišča, tako da se določi, da je za kazenske ovadbe ali civilne tožbe v zvezi s častjo in dobrim imenom, zaradi obrekovanja in za zaščito lastnega dobrega imena načeloma pristojno sodišče v kraju, kjer ima obdolženec običajno prebivališče, vključno z uvedbo enotnega in predvidljivega pravila o izbiri prava, ki se uporablja za zadeve v zvezi s častjo in dobrim imenom; nujno poziva Komisijo, naj predstavi predloge za zavezujočo zakonodajo Unije o skupnih in učinkovitih zaščitnih ukrepih za žrtve strateških tožb po vsej Uniji, tudi s pomočjo direktive, ki bo določala minimalne standarde za varstvo proti tem tožbam ter spoštovala pravice in načela, zapisana v Listini; trdi, da bodo brez takšnega zakonodajnega ukrepanja strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti še naprej ogrožale demokracijo, pravno državo in temeljne pravice do svobode izražanja, združevanja in miroljubnega zbiranja ter obveščanja v Uniji; je zaskrbljen, da se bodo druge civilne tožbe in kazenski postopki še vedno uporabljali na pobudo tožnikov s sedežem v Uniji ali zunaj nje, če se bodo ukrepi nanašali le na tožbe v zvezi s častjo in dobrim imenom;

Pravna podlaga

23. potrjuje, da bi lahko zakonodajni ukrepi na ravni Unije temeljili na členu 81 PDEU (za čezmejne civilne tožbe) in členu 82 PDEU (za kazenske tožbe) ter ločeno na členu 114 PDEU za zaščito udeležbe javnosti, da se zagotovi pravilno delovanje notranjega trga z omogočanjem razkrivanja korupcije in drugih zlorab; trdi, da bi ta ukrep lahko obravnaval tudi strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti, ki jih je razumeti kot tožbe, katerih namen ni dejansko uveljavljanje ali izvajanje pravic, temveč le, da se preprečijo preiskave in poročanje o kršitvah prava Unije, z uporabo podobnega pristopa, kot je tisti, ki je omogočil sprejetje Direktive (EU) 2019/1937 (direktiva o žvižgačih); meni, da bi lahko z zgoraj navedenimi pravnimi podlagami uredili področje strateških tožb tako v kazenskih kot v civilnih zadevah, vendar z ločenimi zakonodajnimi instrumenti; poziva k učinkovitim zaščitnim ukrepom proti strateškim tožbam po vsej Uniji na podlagi teh predlogov Komisije, skupaj z ukrepi držav članic, da bi ti zaščitni ukrepi veljali tudi za domače primere;

Splošna pravila o zaščiti in civilno pravosodje

24. meni, da je treba sprejeti zakonodajni ukrep za zaščito vloge žrtev strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti pri preprečevanju, prijavljanju in razkrivanju kršitev prava Unije ter zagotavljanju pravilnega delovanja notranjega trga in popolnega spoštovanja temeljnih pravic; poziva Komisijo, naj predstavi zakonodajni predlog, ki bo določal skupne zaščitne ukrepe za osebe, ki preiskujejo ta vprašanja javnega interesa in poročajo o njih ali jih izpostavljajo na drug način;

25. poziva Komisijo, naj predstavi predlog ukrepa za obravnavo primerov strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti, kot so pravila za zgodnjo zavrnitev strateških tožb in drugih sodnih postopkov, katerih namen je preprečiti sodelovanje javnosti, ki bi moral vključevati ustrezne sankcije, kot so civilne kazni ali upravne globe, obravnavanje

nepoštenih razlogov, tudi če tožba ali postopek ni zavrnjen, ter stroške in škodo, ki jo je utrpela žrtev (ekonomsko škodo, škodo njenemu dobremu imenu, duševne posledice in drugo); poudarja, da bi bilo treba pri zahtevkih za zgodnjo zavrnitev upoštevati izzive, s katerimi se soočajo žrtve strateških tožb, zlasti z zahtevo, da tožnik utemelji, da tožba ni nepoštena, z naložitvijo plačila stroškov sodnega postopka tožniku ter z dodelitvijo pravne in finančne podpore obdolžencu; odločno spodbuja države članice, naj takšne zaščitne ukrepe pri civilnih postopkih uporabijo tudi za domače primere strateških tožb in ne le za čezmejne primere; poleg tega poziva Komisijo, naj ob upoštevanju dela Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu v prihodnjem pregledu uredb Bruselj Ia in Rim II obravnava vprašanja, ki povzročajo izbiranje najugodnejšega sodišča in izbiranje najugodnejše države za vložitev tožbe zaradi obrekovanja; končno poziva Komisijo, naj sodnike in tožilce po vsej EU ozavešča o strateških tožbah za onemogočanje udeležbe javnosti ter pri tem vključi tudi informacije o potrebi po zgodnji zavrnitvi takšnih tožb ter o ustreznem izvajanju sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevah v zvezi z varstvom časti in dobrega imena;

26. opozarja, da načelo *res judicata* vložnikom strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti preprečuje vložitev drugih tožb v zvezi z istimi dejstvi in proti istim strankam; meni, da bi morala sodišča pri obravnavi vlog za strateške tožbe ustrezno upoštevati dejstvo, da je stranka že vložila strateško tožbo za onemogočanje udeležbe javnosti (tudi če dejstva in stranke niso popolnoma enake, ampak so podobne in/ali povezane);

27. meni, da bi morala revizijo zadevnih pravil iz uredbe Bruselj I ustrezno spremljati enakovredna revizija Luganske konvencije, da se zagotovi dosledna uporaba mednarodnih pravil o pristojnosti v civilnih in gospodarskih zadevah zunaj Unije in kadar zadevajo državljane Unije;

Kazensko pravosodje

28. poziva Komisijo, naj obravnava resnost strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti, ki se vložijo v okviru kazenskih postopkov, in sicer s predstavitvijo predloga za ukrepe, s katerimi bi zagotovili, da žalitev časti in dobrega imena ter pisnega in ustnega obrekovanja, ki so v večini držav članic kazniva dejanja, ne bo mogoče uporabiti kot podlago za strateške tožbe v javnih ali zasebnih zadevah; poudarja pozive Sveta Evrope in OVSE k dekriminalizaciji obrekovanja; poziva Komisijo, naj strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti obravnava kot tožbe, ki se uporabljajo za druge namene kot za dejansko uveljavljanje ali izvajanje pravic; ugotavlja, da se obdolženci pogosto soočajo s kazenskimi obtožbami, hkrati pa so toženi zaradi civilne odgovornosti, ki naj bi izhajala iz istega ravnanja, ter poziva Komisijo, naj uvede skupne minimalne postopkovne zaščitne ukrepe proti tem kombiniranim strateškim tožbam;

29. opozarja, da je načelo enakosti orožij strank v upravnem, civilnem in kazenskem postopku neločljiv in bistven del pravice do poštenega sojenja v skladu s členom 47 Listine; izraža zaskrbljenost, ker neravnovesje moči in virov med strankama v strateških tožbah za onemogočanje udeležbe javnosti spodkopava enakost orožij in s tem pravico do poštenega sojenja;

Pravni interes tožnikov

30. izjavlja, da morajo sodišča držav članic zagotoviti zakonit in pravočasen pravni postopek ter uravnovešeno varstvo zakonitih pravic, ki izhajajo iz prava Unije, kot je pravica do zaščite dobrega imena, in da jih ne smejo ogroziti, vključno s pravicami, ki se redno navajajo v nepoštenih tožbah; zato poudarja, da ukrepi proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnosti ne smejo posegati v zakonite sodne postopke in pravico tožnikov do dostopa do pravnega varstva; hkrati zagovarja, da je treba preprečiti vsakršno zlorabo pravosodnih sistemov in omenjenih pravic na način, ki je v očitnem nasprotju z namenom zakonodajalca, ki jih je podelil fizičnim ali pravnim osebam, da bi zagotovil spoštovanje pravice do poštenega sojenja; meni, da so v ta namen potrebni zaščitni ukrepi ne le za zaščito žrtev strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti, temveč tudi za preprečevanje in kaznovanje zlorabe ukrepov proti strateškim tožbam, npr. v primerih, ko avtoritarne vlade uporabljajo klavzule proti strateškim tožbam za zaščito nevladnih organizacij, ki jih organizira sama vlada, pred legitimnimi tožbami zaradi obrekovanja; ugotavlja, da je preprečevanje takšnih zlorab tudi nujno za pravilno in enotno uporabo prava Unije, s čimer se zagotovi njegova učinkovitost;

Možni ukrepi mehkega prava

31. poudarja, da je nujno treba vzpostaviti zajeten sklad za podporo žrtvam strateških tožb in organizacijam, ki jih podpirajo, kolikor se sredstva neposredno uporabljajo za plačilo pravnih stroškov ali za zagotavljanje pravne pomoči in psihološke podpore; poudarja, kako pomembno je, da imajo žrtve in potencialne žrtve strateških tožb preproste in dostopne informacije o tovrstnih primerih, pravni pomoči in podpori, vključno s psihološko podporo za žrtve in njihove družinske člane;

32. meni, da lahko podpora neodvisnim organom, ki bi obravnavali pritožbe in nudili pomoč potencialnim žrtvam strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti, ter ustrezno usposabljanje sodnikov in odvetnikov bistveno prispevata k večjemu znanju in zmogljivostim za odkrivanje in obravnavanje strateških tožb kot tožb, ki se uporabljajo za druge namene in ne za dejansko uveljavljanje ali izvajanje pravic, ter groženj z njimi;

33. meni, da bi bilo treba zbirati podatke o strateških tožbah in ozaveščati o njihovi naravi in škodljivih učinkih;

34. pozdravlja priporočilo Komisije o zagotavljanju zaščite, varnosti in opolnomočenja novinarjev in drugih medijskih delavcev v Evropski uniji (C/2021/6650); ugotavlja, da se za pokrivanje območij z visokim tveganjem in konfliktnih območij vse bolj uporabljajo samozaposleni, zlasti mladi novinarji in medijski delavci na začetku njihove poklicne poti; je zaskrbljen zaradi negotovih delovnih pogojev in vse slabših varnostnih pogojev, pod katerimi samozaposleni delujejo na območjih z visokim tveganjem in konfliktnih območjih; poziva države članice, naj v celoti izvajajo priporočilo Sveta Evrope o zaščiti novinarstva in varnosti novinarjev in drugih medijskih akterjev;

Dopolnjevanje z drugimi instrumenti in politikami

35. meni, da bi morali novi zakonodajni in nezakonodajni ukrepi proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnosti dopolnjevati druge instrumente in politike EU; pozdravlja strategijo Unije za boj proti organiziranemu kriminalu za obdobje 2021–2025 in poziva k večjim prizadevanjem v zvezi s tem; ugotavlja, da zakonodajni ukrepi in ukrepi mehkega prava ne morejo biti učinkoviti v državah članicah, kjer obstajajo pomisleki glede neodvisnosti sodstva ali boja proti korupciji; v zvezi s tem ponovno poudarja, da je nujno potreben mehanizem EU za demokracijo, pravno državo in temeljne pravice, kot je predlagal Parlament;

36. opozarja na pomen Uredbe (EU, Euratom) 2020/2092 o splošnem režimu pogojenosti za zaščito proračuna Unije, ki se od 1. januarja 2021 uporablja za vse odobritve za prevzem obveznosti in odobritve plačil; poudarja, da je treba finančne interese Unije varovati v skladu z vrednotami in zavezami EU ter da bi morala Komisija uporabiti režim pogojenosti, če države članice ne varujejo teh vrednot; v zvezi s tem pozdravlja pomembno delo preiskovalnih novinarjev pri razkrivanju primerov zlorab sredstev EU in poudarja, kako pomembno je, da lahko novinarji opravljajo svoj poklic, ne da bi jih pri tem ovirale strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti;

37. poudarja, da bi morali ukrepi na ravni Unije za boj proti strateškim tožbam dopolnjevati druge razpoložljive instrumente, kot so mehanizem za zaščito demokracije, pravne države in temeljnih pravic, politike za boj proti korupciji in veljavni finančni programi za podporo civilni družbi in pravosodnim sistemom, ter biti z njimi skladni;

38. poudarja, da je boj proti korupciji bistven za ohranitev demokracije, temeljnih pravic in pravne države, saj korupcija, ki ima lahko različne oblike, spodkopava naše vrednote in pravilno delovanje držav ter spodbuja organizirani kriminal;

39. poziva Komisijo, naj v okviru letnega mehanizma za demokracijo, pravno državo in temeljne pravice okrepi redni, vključujoč in strukturiran dialog z nacionalnimi organi, nevladnimi organizacijami, strokovnimi združenji in drugimi deležniki, da bi zaščitila in podprla novinarje ter druge predstavnike civilne družbe, ki jim grozijo strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti, pregon ali nadlegovanje;

o

o o

40. poziva Komisijo, naj pripravi predloge na podlagi priloge k tej resoluciji;

41. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

četrtek 11. novembra 2021

PRILOGA

1. Sveženj mehkega in trdega prava

Zakonodajni ukrepi – sveženj, ki obravnava strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti (SLAPP), vključno z mehanizmi za zgodnje zavračanje, bi moral vključevati predloge:

— za splošna pravila, ki zagotavljajo zaščito pred strateškimi tožbami za onemogočanje udeležbe javnosti, za konkretno zakonodajo, ki bi določala skupne minimalne standarde za podporne in odvračilne ukrepe, ki zagotavljajo zaščito pred strateškimi tožbami,

— ki konkretno obravnavajo vprašanja civilnega prava, za katere se države članice močno spodbuja, naj jih uporabljajo tudi za domače primere strateških tožb, in mednarodno zasebno pravo, med drugim pravosodno sodelovanje in izbiranje najugodnejšega pravnega reda,

— ki obravnavajo zlasti vprašanja kazenskega pravosodja.

Nezakonodajni ukrepi – ta sveženj bi moral vključevati tudi:

— ustrezno usposabljanje sodnikov in delavcev v pravni stroki o strateških tožbah za onemogočanje udeležbe javnosti,

— oceno medsebojnega vpliva različnih pravnih področij, kot so nacionalni zakoni o medijih in ustavni zakoni na tem področju,

— poseben sklad Unije za zagotavljanje podpore žrtvam strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti in njihovim družinskim članom, tudi v smislu finančne in pravne pomoči ter psihološke podpore,

— podporo neodvisnim organom (kot so varuhi človekovih pravic), ki lahko obravnavajo pritožbe oseb, ki jim grozi strateška tožba ali ki so z njo že soočeni, in jim nudijo pomoč, ter samoregulativnim organom za medije,

— javno dostopen register Unije z ustreznimi sodnimi odločbami,

— točko „vse na enem mestu“/podporno vozlišče, ki jo podpirajo namenske nacionalne mreže specializiranih odvetnikov, pravnikov in psihologov, na katero se lahko obrnejo žrtve strateških tožb in ki jim nudi svetovanje in enostaven dostop do informacij o strateških tožbah in do podpore proti njim, tudi za „prvo pomoč“, pravno pomoč ter finančno in psihološko podporo, tudi prek mrež za medsebojno izmenjavo.

2. Splošna pravila

Zakonodajni predlog za splošni zaščitni ukrep bi imel dvojni cilj, in sicer v skladu s temeljnimi pravicami in načeli, ki jih priznava Listina, zaščititi osebe, ki preiskujejo, prijavijo ali drugače izpostavijo zadeve javnega interesa v zvezi s kršitvami prava Unije, kar vključuje zlorabe, za katere se ne zdi, da so nezakonite, vendar kršijo cilj ali namen zakonodaje, ter zaščititi pravilno delovanje notranjega trga.

Zakonodajni ukrep bi moral določati tudi:

(a) jasno opredelitev strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti, med drugim tudi opredelitev udeležbe javnosti v zadevah javnega interesa,

(b) pravila o zaupnosti preiskav in poročil, tudi virov informacij,

(c) pravila o prepovedi povračilnih ukrepov ter o učinkovitih in odvračilnih kaznih proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnosti,

(d) pravila o preprečevanju zlorabe ukrepov proti strateškim tožbam,

(e) podporne ukrepe, zajemši tudi:

(i) dejansko pomoč, informacije ter praktične nasvete in podporo prek točke „vse na enem mestu“ za nudenje „prve pomoči“ žrtvam strateških tožb,

(ii) pravno in finančno pomoč,

(f) učinkovite ukrepe za zaščito pred povračilnimi ukrepi, ki izhajajo iz neravnovesja moči med strankama in omogočajo odpravo morebitne nastale škode.

3. Civilni postopek

Zakonodajni predlog za civilnoprocesni ukrep, ki bi se uporabljal v strateških tožbah za onemogočanje udeležbe javnosti in za katerega se države članice močno spodbuja, naj ga uporabljajo tudi v domačih zadevah, bi moral razviti pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah z določitvijo skupnih pravil o strateških tožbah, ki izhajajo iz civilnopravnih zahtevkov, in bi moral določati tudi:

(a) da tožnik v zadevah, ki se nanašajo na udeležbo javnosti, navede in predloži utemeljitev, zakaj tožba ni nepoštena,

(b) da sodišča po uradni dolžnosti ali na podlagi zahteve obdolženca, ki temelji na njegovi pravici do vložitve predloga za zgodnjo zavrnitev, v najzgodnejši možni fazi sodnega postopka nemudoma zavrnejo nepoštene tožbe,

(c) da sodišča v vsaki pravnomočni odločbi upoštevajo element zlorabe,

(d) da lahko tretje osebe v skladu z nacionalnim procesnim pravom posredujejo in nase prevzamejo pravice in dolžnosti obdolženca,

(e) da sodišča pri ocenjevanju stroškov in dodeljevanju odškodnine upoštevajo javni interes in ravnovesje med finančnimi sredstvi udeleženih strank,

(f) možnost varstva žrtev pred strateškimi tožbami za onemogočanje udeležbe javnosti, vloženimi izven Unije,

(g) pravico do popolne povrnitve stroškov,

(h) pravico do odškodnine za utrpelo materialno ali nematerialno škodo, tudi gospodarsko ali psihološko škodo, škodo dobremu imenu ali drugo škodo,

(i) pravila za preprečevanje nadaljnjega nepoštenega pravdanja s strani stranke, ki je vložila strateško tožbo v zvezi z istimi dejstvi, in sicer prek upoštevanja te okoliščine pri obravnavi novih zadev.

Komisija bi morala po pregledu instrumentov mednarodnega zasebnega prava pripraviti predlog, katerega namen bi bil doseči pravno gotovost ter predvidljivost in ki bi določal:

(a) prenovitev uredbe Bruselj I, ki bi vsebovala izrecno določbo, da je v zahtevkih zaradi obrekovanja ali drugih zahtevkih, ki izhajajo iz civilnega in gospodarskega prava in ki bi lahko bili strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti, običajno prebivališče toženca edina pristojna jurisdikcija, ustrezno upoštevajoč primere, kjer so žrtve obrekovanja fizične osebe,

(b) da se uporablja pravo kraja, kamor je publikacija namenjena, če pa tega ni mogoče opredeliti, kraja, kjer se izvaja uredniški nadzor ali ustrezna dejavnost v zvezi z udeležbo javnosti.

4. Kazenski postopek

Zakonodajni predlog v zvezi s kazenskopravnimi vidiki strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti bi moral:

(a) določati, da žalitve časti in dobrega imena ter pisnega in ustnega obrekovanja v državah članicah, kjer so to kazniva dejanja, ni mogoče uporabiti kot podlago za strateške tožbe, zlasti ne v zasebnih zadevah,

(b) določiti določbe za zaščito pravic posameznikov, tako da kazenskega pregona ni mogoče uporabiti za utišanje žrtev strateških tožb,

(c) olajšati vzajemno priznavanje sodb in sodnih odločb ter policijsko in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah,

(d) določiti skupne minimalne postopkovne varnostne ukrepe za varstvo obdolžencev v strateških tožbah za onemogočanje udeležbe javnosti, ki temeljijo na združenih kazenskih obtožbah in civilnih odškodninskih tožbah, ki domnevno izhajajo iz istega ravnanja.

Ti ukrepi bi morali dopolnjevati sedanje dejavnosti Komisije, že sprejeto zakonodajo in prihodnje pobude.